

Politika kot poklic

(izbral in uredil Frane Adam, izšlo pri KRT, Ljubljana, 1992)

Moderni poklicni politik je »zakonit« proizvod procesov modernizacije politike, zato se ne da odpraviti – kot kažejo izkušnje nemških Zelenih (Hercog, str. 86). Po drugi strani se temu pojavu tudi ni mogoče izogniti ob demokratičnem prehodu. Ni slučajno, da se v slovenskem družboslovju oblikuje zanimanje zanj – kakor tudi za tematike in pojave, ki se neposredno ali posredno povezujejo z njim (vprašanja razvoja policy analize kot akademske in aplikativne znanosti, moderne javne uprave, javnega menedžmenta, reševanja konfliktov ipd.). Frane Adam v predgovoru Pomen profesionalizacije politike v kontekstu modernizacije političnega sistema (str. 8) poudarja, da je »profesionalizacija politike skupaj z racionalizacijo in profesionalizacijo državne uprave eden od odločilnih dejavnikov politične in družbene modernizacije«.

Glede na to da gre za neke vrste »uvajalno« publikacijo, zbornik Politika kot poklic prinaša nekatere klasične prispevke s tega področja ter zarisuje nekatere najvidnejše komplementarne tematike.

Tako vsebuje prevode nekaterih besedil, ki teoretično in historično utemeljujejo pomembnost govora o politiki kot poklicu (Weber, Herzog, Hoffman-Lange). Poleg tega najdemo tu tudi mnogo sugestij za empirično raziskovanje družbenega sloja poklicnih politikov, kot so npr.: analiza porekla, raziskovanje vzorcev politične kariere, motivacijski profili poklicnih politikov (Herzog), zaznavanje političnih vlog in drža politikov v zvezi s tem, mreža stikov med elitami (Hoffman-Lange) ipd. Upajmo, da bo modernizacija slovenskega političnega prostora odprla tudi več možnosti za empi-

rično raziskovanje doslej težko dostopnih razsežnosti politike, kjer bi lahko s pridom uporabili tuje izkušnje.

Drugi sklop izbranih besedil (Scharf, Lenz, Rich) zajema razmišljanja o znanosti v politiki. Prepletanje modernizacijskih procesov na različnih ravneh upravljanja se kaže tudi v neizogibnem nakazovanju posebnih razmerij med birokracijo, voljenimi politiki, interesnimi skupinami, strokovnjaki, policy analitiki. Pojavljajo se tudi nove etične dileme. Žal zbornik v tem poglavju predstavlja predvsem nekatere posebne segmente oziroma razsežnosti – kot npr. evalvacijske študije. Razmerja med zgoraj omenjenimi akterji v modernih procesih oblikovanja politik – policy-making so tako predstavljena manj sistematično (pre-malo globalno oziroma s prevelikim poudarkom na posebnih zvrsteh policy raziskav ter na nekaterih nacionalnih posebnostih razmerij med policy analitiki in naročniki oziroma uporabniki policy raziskav).

Moderne politike ni brez znanstvenega svetovanja politike oziroma policy analize »za« in »v« policy procesu. Tako se zgodba o politiku kot poklicu pričinja prepletati z zgodbo o policy analitiku. Aplikacija znanosti postaja vse bolj potrebna pri opredeljevanju »pomembnih problemov«, ki morajo na dnevni red institucionalne politike, ter pri procesih oblikovanja in implementacije politike. Z modernizacijo in profesionalizacijo politike ob demokratičnem prehodu na Slovenskem je pričelo naraščati zanimanje za policy literaturo in se je pojavila potreba po oblikovanju poklica policy analitik. To pa je že pomembna tema za nov uvodni zbornik v (za slovensko politiko in do neke mere tudi za družboslovje) novo tematsko področje, ki si je pred kratkim pridobilo mesto v novem študijskem, deloma pa tudi raziskovalnem programu politologije na Fakulteti za družbene vede v Ljubljani.

Tretji (zadnji) sklop besedil (Robenstorf, Skard in Haavio-Mannila) pa govori o ženskah v politiki. Če se na prvi pogled ta poudarek zdi nekoliko nenavaden, pa

* V rubriki Z družboslovne knjižne police objavljamo krajše informativne prikaze in recenzije.

podrobnejše branje prepriča, da je ta tematika v modernem svetu (še vedno) ena izmed konstitutivnih posebnosti poklica »politik«. Kajti – tradicionalna prevlada moških v politiki ostaja, čeprav ugled politike in političnih strank v zadnjih desetletjih upada in čeprav taki trendi v drugih poklicih praviloma pomenijo tudi njihovo feminizacijo. Tudi ta del zbornika ponuja vrsto idej za primerjalno empirično raziskovanje kot tudi provokativno tezo o »ženskem« stilu politike.

Naj sklenem z mislijo, da gre za zbornik, ki nedvomno odpira nove segmente družboslovnega zanimanja v Sloveniji, ki so neposredno pomembni za praktično politiko. Naj velja kot povabilo in spodbuda za opravljanje pomembnih empiričnih analiz in pripravo teoretično in empirično zasnovanih publikacij, ki bodo pobarvale sive lise v našem družboslovju. Gre za sive lise, ki jih sicer v predmodernem oziroma obmodernem kontekstu nismo opazili ali pa smo se jih izogibali.

Danica Fink Hafner

ETHAN BARNABY KAPSTEIN

The Political Economy of National Security, A Global Perspective

(McGraw-Hill, New York 1992)

Harvardski profesor E. B. Kapstein postavi v izhodišče svoje knjige izposojeno misel (Edvard Mead Earle, 1941), da se v sodobnih časih nenehno srečujemo s povezanostjo komercialne, finančne in industrijske moči na eni ter politične in vojaške moči na drugi strani. Ta povezanost je eden najbolj kritičnih in absorpcijskih problemov državnosti.

Mednarodni sistem označujeta anarhija in neobstoje osrednje oblasti. V tej anarhičnosti morajo države uresničevati dva temeljna cilja: prosperiteto in varnost. Medtem ko

države v zasledovanju blagostanja vse bolj sprejemajo logiko ekonomskega liberalizma in mednarodne delitve dela, je obrambna politika zaposlena z doseganjem avtonomije v zunanjih zadevah in z vojaško superiornostjo nad vsemi potencialnimi tekmeči. Torej imamo opraviti s temeljno napetostjo med nacionalističnim konceptom varnosti in globalnim konceptom ekonomske dejavnosti.

Kljub tej ugotovitvi pa je nacionalna varnost umeščena v mednarodno ekonomijo, prav tako kot tudi obrambna ekonomija ni zaprt nacionalni sistem, temveč je integralni del svetovne ekonomije. Na ta način lahko govorimo o globalizaciji obrambne ekonomije.

V uvodnem delu knjige avtor predstavi tri teoretične pristope k obrambni ekonomiki, in sicer neomerkantilizem/realizem, liberalizem in marksizem (sic). Realisti/neomerkantilsti, ki verjamejo v moč države in iz nje izpeljano silo, mednarodne odnose pa opazujejo kot »zero sum game«, so razvili teorijo hegemonistične stabilnosti, po kateri naj bi ena sila svetu zagotavljala ekonomsko stabilnost in mednarodno varnost. Teorija temelji na dveh temeljnih predpostavkah: (1) red v svetovni politiki ustvarja ena dominantna sila, (2) obstoj reda zahteva kontinuirano hegemonijo. Navajajo dva primera, in sicer Pax Britanica, ki je trajal od konca Napoleonovih vojn do leta 1914, ter Pax Americana, ki je trajal od leta 1945, doživel napetosti v sedemdesetih in osemdesetih letih, v devetdesetih pa se revitalizira.

Teoretiki liberalizma, ki ugotavljajo, da obstaja na mikroekonomski ravni fundamentalna napetost med doktrino »laissez faire« in doktrino nacionalne varnosti, trdijo v zvezi z mednarodno varnostjo, da globalizacija ekonomske dejavnosti pospešuje svetovni mir. Stroški, ki jih vsili vojna, se povečujejo bolj, ko države postajajo povezane in soodvisne. Na mednarodnem področju naj bi torej spodbujali mednarodno trgovino in finančne tokove, na notranjem pa tekmovalnost med panogami obrambne industrije.

Tretji pogled na povezanost ekonomije in nacionalne varnosti najdemo v teoretični zapuščini marksizma/leninizma. Tako neomerkantilizem kot tudi marksizem temeljita na konfliktnem, »zero sum« pogledu na mednarodni sistem. Ker so konflikti in nasprotja notranja lastnost kapitalističnih